

Riina Sikkut
terviseminister
Sotsiaalministeerium
Riina.Sikkut@sm.ee

31.01.2024 nr 24-1

Koopia:
Anniki Lai (Anniki.Lai@sm.ee)
Sotsiaalministeerium (info@sm.ee)

VATEKi kogukonna tagasiside Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsusele

Lugupeetud Riina Sikkut

Eesti Vaimse Tervise ja Heaolu Koalitsiooni VATEK kogukond peab väljatöötamiskavatsusega algatatavaid muudatusi väärtuslikuks ja oluliseks arenguks, millel on potentsiaal korrastada tervisteenuste osutamist ning kujundada abi inimkeskemaks. TTKS VTK ettepanekud looksid põhimõttelisi muutusi muuhulgas ka vaimse tervise abi osutamisel, mistõttu jälgib VATEKi kogukond seadusemuudatuse arenguid pingsalt. Esitame siinkohal väljatöötamiskavatsusele VATEKi arvamuse ja ettepanekud, mis on koostatud lähtuvalt mitmekümne valdkonna organisatsiooni ja spetsialisti tagasisidest ning täiendatud ja kinnitatud VATEKi liikmeskonda esindava nõukogu poolt.

TTKSi kujundamine personaalsete tervisteenuste osutamist reguleerivaks üldseaduseks

1. Toetame eesmärki kujundada TTKS personaalseid tervisteenuseid reguleerivaks üldseaduseks. Leiame, et TTKSi koordineeriv roll peaks kujunema laiapõhjaliseks,

hõlmates sarnaseid teenuseid ja erialasid ka väljaspool Sotsiaalministeeriumi haldusala. Nii laia hõlmatuseni tuleb liikuda kaalutletult, mõjutatud osapooli kaasates ning toimivaid struktuure lõhkumata. Oluline on hoida fookuses sihti: tervikliku ja inimkeskse terviseteenuste süsteemi kujundamine.

2. Võrreldavate teenuste puhul tuleb ühtlustada rahastusmudelid reguleeritavate seaduste üleselt ning tagada sarnase kvalifikatsiooniga spetsialistidele võrdväärne tasu. Vastasel juhul jätkub tänane riigieelarveliste vahendite sisene konkureerimine, mis paneb samasisulise teenuse puhul erinevad sihtgrupid ebavõrdsesse seisu.
3. Halduskoormuse vähendamiseks on vaja kujundada terviseteenuste ülesed aruandluse põhimõtted, mille rakendamist kohandatakse eri seaduste põhisel, kuid mis saaks toimida ühtses infosüsteemis. Seeläbi on võimalik vähendada kulusid aruandluse koostamisele ja kontrollimisele.

TTKSi terminoloogia muutmine

4. Oluline on seaduste üleselt spetsialistide kvalifikatsiooninõuded ühtlustada, võimaldades põhjendatud erisusi seaduste vahel. TTKSis tuleks defineerida tervishoiu tööjõu üldised kategooriad ning kindlate teenuste, erialade ja kvalifikatsiooninõuete määratlemine lahendada määruse tasandil. See võimaldab regulaarseid uuendusi ning motiveerib erialade siseseid kvalifikatsiooninõuete arendusi.

Erisused kvalifikatsiooninõuetes peavad lähtuma sihtgrupi haavatavusest ning osutatava teenuse eripäradest ja ohtudest. Eesmärk peab olema usaldusväärsuse, ohutuse ja kvaliteedi tagamine, loomata liigseid piiranguid abi osutamisele ja kättesaadavusele. Seadusest tulenevad täiendava väljaõppe nõuded tuleb selgelt määratleda ja tagada võimalused selle läbimiseks.

5. Kvalifikatsiooninõuded tuleks eelkõige seada lähtuvalt SA Kutsekoda poolt väljastatud kutsetest. Ühtlustatud väline pädevuste hindamine on vajalik, et kinnitada spetsialisti usaldusväärsust nii abi saajale, tööandjale kui ka teistele spetsialistidele.

Sellest tulenevalt tekib ka vajadus luua uusi kutsestandardeid ning kohandada olemasolevaid, mille õnnestumiseks peab Sotsiaalministeerium algatama ja juhtima koostööd Kutsekoja ja erialaliitude vahel. Vastasel juhul takerduvad vabatahtlikkusel põhinevad erialaliidud läbirääkimistesse Kutsekojaga ning kutsestandardi koostamise

halduskoormusesse. Koordineerides Kutsekoja ja erialaliitude koostööd, saab ministerium juurutada ühtseid põhimõtteid kutsete üleselt – näiteks soovitame eelistada aeguvaid kutseid eluaegsete asemel, tagamaks professionaalse taseme hoidmine ja arendamine karjääri vältel.

6. Peame oluliseks määratleda tervishoiu tööjõu kategooriate hulgas ka üldnimetused „psühholoog“ ja „terapeut“. Kuigi nimetatud terminid viitavad vastavalt psühholoogia ja ravi pädevusele, ei ole nende kasutamine täna kuidagi piiratud, võimaldades klientide eksitamisest ning libaravi levikut. TTKS on tulevase personaalsete tervisteenuste üldseadusena piisavalt laiahaardeline, et katta oma reguleerimisalas personaalsed teenused, mille osutajad võiks end põhjendatult nimetada psühholoogiks või terapeutiks. Määratlused peavad olema läbi räägitud erialaliitudega ja sõnastatud viisil, mis kehtiks ka terminite kasutusel väljaspool personaalseid teenuseid.

TTKSi reguleerimisalasse kuuluvate teenuste spektri laiendamine

7. Teenuste kategooriate kujundamisel tuleb käsitleda inimest ja tema tervist tervikuna, arvestades vajadust osutada mitme kategooria teenuseid lõimitult (tingituna ravitavast või komorbiidist terviseprobleemist). Edenduse ja ennetuse kategoorias on oluline luua lahendused spetsialistide kaasatuseks kogukonnapõhistesse ennetustegevustesse, mis ei liigitu personaalsete tervisteenuste alla.
8. Läbivalt tuleb teenuste kategooriates kujundada standardid ja rahastamispõhimõtted digilahendustele, sealjuures soodustades nende kasutamist kategooriate üleselt. Oluline on eristada nõudeid digilahendustele, mis on ise aktiivseks osaks teenusest (nt sotsiaal-emotsionaalseid oskuseid arendavad rakendused) ning protsesse toetavaid rakendusi (nt juhtumikorralduse tööriistad või kaugteenuse lahendused). Loodavad standardid peavad tagama kasutajate ja nende andmete turvalisuse, kuid nõuetele vastava rakenduse arendamine ei tohi kujuneda ebamõistlikult kalliks.
9. Teenuste määratlemisel tuleb lähtuda inimkesksuse põhimõtetest ning eemalduda tänasest spetsialistikesksest vaatest. Teenuste kirjeldamise lähtepunktiks peab olema inimese (sihtgrupi) vajadus, mille põhjal määratleda vajadusele sobivad tõendus põhised teenused ning nende osutamiseks vajalikud kvalifikatsiooninõuded. Seesugust teenust peaks saama osutada kõik TTKSi alusel tegutsevad ja kvalifikatsiooninõuetele vastavad spetsialistid. Seeläbi võiks paraneda abi kättesaadavust läbi tööjõu sihipärasema

rakendamise. Abi kättesaadavuse parandamiseks tuleks ka eraldi tähelepanu pöörata grupipõhiste teenuste laiemale kasutuselevõtule.

10. Tõhusaks ning inimkeskseks abi- ja võrgustikutööks tuleb spetsialistidele tagada piisav, kuid piiratud ligipääs tervishoiu infosüsteemile, võimaldades vajalike andmete vaatamist ja sisestamist. Seejuures tuleb kindlustada nende pädevus ligipääsetavate andmete turvaliseks käsitlemiseks.

Ühildumaks tänaste sotsiaalteenustega ning parandamaks puude ja töövõime hindamist peavad tervishoiu infosüsteemid võimaldama ja suunama ka Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni põhist andmete kogumist.

TTKSi tuuakse uus termin „tervishoiuvõrgustik“

11. Inimkeskse abi tagamisel on võrgustikutöö möödapääsmatu vajadus. Võrgustike kujundamisel tuleb hoolikalt kaaluda nende töö korraldust ja rahastusmudelit ning arvestada, et võrgustikutöös osalemine on täiendav kulu kõigile osapooltele – eriti selle juhile. Rahastusmudelitega kaasnevad ka omad riskid ning on kriitiline vältida rahastuse väärkasutust ning tagada, et võrgustikud ei kujuneks teenuste osutajate ringi ja inimeste valikute piirajateks.

Kavandatavatel muudatustel on potentsiaal oluliselt parandada vaimse tervise abi korraldust ja kvaliteeti Eestis, mistõttu VATEK toetab VTKs seatud sihte. Suurte muutustega kaasneb aga oht poolikuteks lahendusteks, mis lõhuvad senise süsteemi, kuid ei suuda tagada toimivat alternatiivi. Tulenevalt tervishoiu- ja sotsiaalteenuste pikaajalistest rahastusprobleemidest peame ka selle väljatöötamiskavatsusega algatava muutuse suurimaks ohuks puudulikku rahastust ja konfliktseid rahastusmudeleid ning palume eelnõu koostamisel selle riskidele erilist tähelepanu pöörata.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ott Oja

tegevjuht, juhatuse liige

Eesti Vaimse Tervise ja Heaolu Koalitsioon VATEK